

MEKANDA ADALET DERNEĞİ TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI AYRIMCILIK, CİNSEL ŞİDDET VE TACİZE KARŞI POLİTİKA BELGESİ

Amaç ve Kapsam

Bu politika belgesinin amacı;

1. Mekanda Adalet Derneği'nin toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, cinsel şiddet ve tacize karşı benimsediği yaklaşımı ve ilkeleri somutlaştırmak ve bu doğrultuda işletilecek mekanizmaları tarif etmek;
2. Dernek çalışmaları ve faaliyetleri sırasında ve işyerinde toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, cinsel şiddet ve tacizden arınmış bir ortam yaratmak;
3. Buna yönelik ilkeleri belirleyerek önleme ve güçlendirme faaliyetlerini hayata geçirmektir.

Bu kapsamda; Mekanda Adalet Derneği gerekli kurumsal düzenleme ve değişiklikleri yerine getirmeyi taahhüt eder.

Tanımlar¹

Belgede kullanılan kavramların tanımları aşağıda verilmiştir:

Ayrımcılık

Bir kişinin yaş, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği/ifadesi, medeni durum, gebelik, ırk, köken, dil, din, mezhep, inanç, ideoloji, dış görünüş, sakatlık, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, mülkiyet, ekonomik durum, statü sebebiyle farklı ve olumsuz muamele görmesidir.

Bezdirme (mobbing)

Çalışanı huzursuz etme, dışlama veya ihraç etme amacıyla uygulanan psikolojik baskılar olarak tanımlanır. Kişinin çalışmalarını sabote etmek, hakkında dedikodu veya yanlış bilgiler

¹ Bu bölümde geçen tanımlar, Cinsiyet Eşitliği Politikaları Derneği'nin "Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Tanımlar" adlı yayını, "Yaşar Üniversitesi Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık, Şiddet ve Cinsel Tacizi Önleme Politika Belgesi" ve "Türkiye Psikiyatri Derneği Cinsiyet Ayrımcılığı, Cinsel Şiddet ve Tacize Karşı Politika Belgesi" ve benzeri kaynaklardan yararlanılarak derlenmiştir.

yaymak, yokmuş gibi davranmak, gruptan izole etmek, e-posta ya da telefon yoluyla rahatsız edici mesajlar bırakmak mobbing biçimleridir.

Cinsel saldırı

Gerçekleşme şekili veya sonuçları bakımından ağırlığına bakılmaksızın kişinin rızası olmaksızın temas ederek beden ve cinsel dokunulmazlığı ihlal eden her türlü davranıştır. Belli bir ağırlığa ulaşmış cinsel saldırı; tecavüzü, cinsel istismar ve tacizi, sömürüyü ve alıkoyarak fuhuşa zorlamayı kapsamaktadır.

Cinsel şiddet

Cinsel nitelikli olan ve kişinin rızası olmadan gerçekleşen her türlü girişim veya tehdit içeren eylemdir. Cinsel şiddet;

Cinsel taciz

Sözle, beden diliyle ve/veya iletişim araçları kullanılarak, kişinin rızasına dayanmayan ve cinsel özgürlüğünü ihlal eden cinsel içerikli davranışların tümüdür. Laf atmak, istenmediği hâlde cinsel içerikli konuşmalar yapmak, cinsel içerik paylaşmak, bu eylemleri ısrarlı bir şekilde sürdürmek, cinsel taciz örnekleridir.

Israrlı takip

Kişinin güvende hissetmesini engelleyecek ölçüde izlenmesi ve/veya takip edilmesi durumudur. Israrlı takip, kişinin yoluna çıkma vb. şekilde fiziksel olabileceği gibi sosyal medya araçlarıyla veya telefonla sürekli rahatsız etme, huzursuz etme ve peşinde olma biçiminde de olabilir. 6284 Sayılı Kanun ısrarlı takipten korunmayı da içerir.

Misilleme

Kişinin cinsel veya duygusal amaçlı girişim ve teklifleri reddetmesi ya da tacize uğradığını düşünerek şikâyet etme yoluna gitmek istemesi/gitmesi nedeniyle, açıkça veya örtülü olarak iş veya eğitim yaşamının intikam amacıyla zorlaştırılmasıdır. İşten çıkarma ya da işten çıkarma tehdidi, istenmeyen işlerde görevlendirme, maaştan kesme gibi örnekler kişiyi sessizliğe mahkûm etmeyi hedefleyen misilleme örnekleridir.

Ödüllendirme vaadi

Kişinin cinsel veya duygusal amaçlı bir davranış veya teklifi kabulü durumunda ödül (terfi, maaş zammı, prim, burs, not vb.) hak etmediği kazançlar vaadini içeren açık ya da ima yollu ifade ve eylemlerdir.

Rıza

Kişinin bir tutum veya davranışa açık biçimde onay vermiş olması olarak tanımlanır. Unvan veya mevki kullanılarak fiziksel ya da psikolojik güç kullanımı, tehdit, korku, baskı, sindirme ve hile ile kandırma yoluyla elde edilen onay, rıza olarak kabul edilemez; ayrıca bu gibi eylemlere maruz kalanların herhangi bir nedenle sessiz kalmış olmaları rıza göstermek olarak kabul edilemez. Sürekliliği esas olan rızanın her zaman geri alınabileceği kabul edilir.

Şiddet

Şiddet, bireyin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik yönden zarar görmesiyle ya da acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır. Şiddet, özel veya kamusal alanda (evde, aile bireyleri arasında, sokakta, işyerinde) meydana gelebilir.

Toplumsal cinsiyet

Kadınlık ve erkekliğin (ve ikili cinsiyet sisteminin) toplumsal olarak kurulduğunu, hiyerarşi ve güç içerdiğini, erkeklerin üstün olduğu varsayımına dayanarak cinsiyetlere atfedilen farklı rol ve sorumlulukların, içinde yaşanılan tarihsel, toplumsal ve coğrafi koşulların bir ürünü olduğunu ifade eder.

Toplumsal cinsiyet temelli şiddet

Bir kişinin veya bir grubun cinsiyet kimliği ve/veya cinsel yönelimine yönelik sözlü veya fiziksel saldırı ve ayrımcılıktır. Cinsiyet kimliğinden ötürü kişinin maruz kaldığı hakaret, küfür, tehdit, aşağılama, kötü muamele bu tanım kapsamına girer.

İlkeler

Ayrımcılık yasağı ilkesi

Bu belgede ortaya konulan politikalar; temelde yaş, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği/ifadesi, medeni durum, gebelik, ırk, köken, dil, din, mezhep, inanç, ideoloji, dış görünüş, sakatlık, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, mülkiyet, ekonomik durum ya da benzeri herhangi bir ayrım gözetilmeksizin uygulanır.

Beyan ve delillendirme

Bu belge ile düzenlenen önleme ve güçlendirme mekanizmaları; söz konusu davranışlara maruz kaldığını iddia eden kişinin beyanını esas alır. Kuşkusuz ki; bu, şikâyet olunan kişi

hakkındaki iddiaların çekincesiz doğru olduğunun kabulü anlamına gelmemektedir. Birimin, beyan ve delillendirme ile ilgili tüm süreçte gereken özen ve gizliliğe dikkat ederek, titiz davranması önemlidir.

Bilmesi gereken ilkesi

Herhangi bir konu hakkında paylaşılan bilgiler sadece yetkili kişilerde bulunur ve söz konusu bilgi yalnızca yetkili kurum ve kişilerle yasal çerçevede paylaşılır.

Gizlilik ilkesi

Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme Birimi², sürecin tüm aşamalarında başvuru sahibi ve şikâyet edilen kişi/kişilerin gizliliği ilkesini izler. Özel hayatın gizliliğinin korunması, şikâyet edilenlerin onurunun gözetilmesi sürecin tüm aşamalarında izlenir.

Gönüllülük ilkesi

Cinsel taciz ve cinsel saldırı içeren davranışa maruz kaldığını düşünen Mekanda Adalet Derneği üyeleri, çalışanları, gönüllüleri, derneğin çalışmalarında yer alan kişiler Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme Birimi'ne başvuru süreci ve hakları konusunda bilgilendirilir. Bununla birlikte, başvuruda ve sürecin her aşamasında gönüllülük esastır. Kişi birime, kolluk kuvvetlerine veya savcılık mekanizmalarına başvurmak isteyip istemediğine kendisi karar verir. Kural olarak başvuru sahibinin onayı alınmaksızın hiçbir işlem yürütülemez.

İvedilik ilkesi

Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme Birimi; yönergenin kapsamına giren iddialar karşısında vakit kaybetmeksizin harekete geçer. Özellikle,

- A. Söz konusu istenmeyen tavır ve yaklaşımın ağır tehdit içerdiği, tehlike oluşturduğu ya da delillerin kaybolma ihtimali olduğu kanısına varıldığında,
- B. Eylem, kurumsal hiyerarşi ilişkisi veya güç asimetrisi bulunan kişiler arasında meydana geldiğinde;
- C. Durum; toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, cinsel taciz, cinsel saldırı ve/veya ayrımcılığa uğrayan kişinin mesleğinin icrasını, kariyerini, istihdamını olumsuz şekilde etkilediğinde;

² Aktörler başlığı altında detaylandırılmıştır.

- D. İstenmeyen cinsel yaklaşımların bir ödüllendirme veya misilleme, intikam alma aracı olarak kullanıldığına ilişkin kanıya varıldığında ivedi ve aktif olarak hareket eder, yönergede belirtilen süreçleri uygular.

Özen gösterme ve yeniden örselemenin önüne geçme ilkesi

Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme Birimi, kendisine bildirimde bulunan başvuru sahipleri için varolan mekanizmaları etkin ve özenli bir şekilde devreye sokar; iddialar karşısında harekete geçmeyen, bunların üstünü kapatmaya çalışanlar hakkında gerekli işlemleri yapmak ve zarar görenlerin yeniden örselenmesini önlemek için gerekli dikkat ve özeni gösterir. Bu ilke özellikle toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, şiddet, cinsel taciz ve/veya saldırı iddiası söz konusu olduğunda başvuru sahibinin tekrar zarar görmesini önlemeye yönelik olup ilgili süreç ve mekanizmalar bu ilkeye uygun olarak yapılandırılır.

Tarafsızlık ilkesi

Şikâyet edilen kişiyle yakınlığı olan kişiler, raportörlük dahil olmak üzere süreçte görev alamaz. Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme Birimi'nin üyelerinden birinin böyle bir yakınlığı olması hâlinde konuyla ilgili toplantıya katılamaz ve oy kullanamaz.

Yargılamaksızın destek ilkesi

Bu belge ile kurulan Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme Birimi'nin amacı, başvuru sahibini ve şikâyet olunanı belirli bir ahlak yargısı temelinde yargılamak değil iddia olunan söylem ve/veya eyleme karşı destek mekanizmalarını devreye sokmaktır. Ayrıca başvuru sahibinin talebi doğrultusunda ve sürecin her aşamasında destek sağlanması esastır.

Faaliyetler

Mekanda Adalet Derneği, politika belgesinde beyan ettiği amaçlara ulaşmak için düzenli faaliyetler yürüteceğini taahhüt eder. Politika metni ve yönergesi doğrultusunda uygulanacak olan bu faaliyetler 2 ana başlık altında toplanır.

Önleme: Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, cinsel şiddet ve taciz vakalarını bunlar gerçekleşmeden önlemeyi, kurum içinde konuyla ilgili bilgi ve farkındalığı artırmayı hedefleyen aktivitelerdir. Asgari gereklilikten ötürü tüm çalışanlar ve üyeler politika metni ve yönergeden haberdar edilir, Paydaşlar bilgilendirilir. Politika şu faaliyetlerle yaygınlaştırılır:

1. Göreve başlama belgelerine kurum politikasının bir kopyası dahil edilir.
2. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve cinsel şiddet bağlamında, derneğin yönetimi altında bulunan faaliyetlerdeki (örneğin etkinlikler gibi) katılımcılara, paydaşlara benimsenen ilkeler, politika ve mekanizmaların varlığı hakkında bilgilendirme yapılır.
3. Belirli aralıklarla yapılan değerlendirme ve toplantı gibi aktivitelerle çalışanların ve gönüllülerin kendilerini güvenli hissedecekleri bir iş ve çalışma ortamı sağlanması amaçlanır.

Güçlendirme: Kurum içinde konuyla ilgili kapasiteyi, mevcut politika ve uygulamaları daha etkin hâle getirmeyi hedefleyen faaliyetler şunlardır:

1. Bu belge kapsamına giren konularda başvurular alınır, gerekli bilgi ve kanıtlar toplanır, görüş bildirilir, gerekli görüldüğü durumlarda disiplin tedbirlerinin uygulanması için eyleme geçilir.
2. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve cinsel şiddet hakkında farkındalık ve duyarlılık yaratmak için **eğitim, seminer ve benzeri çalışmalara katılır ve düzenlenir.** Bu kapsamda dernek çalışanları için yılda en az bir kez genel bilgi ve farkındalık toplantısı, birim üyeleri için ise gerektiği durumlarda uzmanlık kazandırmaya dönük çalışmalar gerçekleştirilir.
3. Bu belge kapsamına giren konularda başvuru mekanizmaları **geliştirilip güncellenir**, gerekli durumlarda yurt içinde ve yurt dışında bu alanda uzman sivil toplum kuruluşları ve bağımsız araştırmacılarla **işbirliği yapılır.**

Aktörler

Yönetim Kurulu (YK)

YK, yönergede detayları açıklanan faaliyetlerin sağlanması için gerekli tedbirleri almaktan, Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme Birimi kurulmasından ve periyodik aralıklarla üye değişiminin takibinden sorumludur. Birim ve Birim Koordinatörü, YK'ye karşı sorumludur. YK, önleme ve güçlendirme amaçlı yapılacak faaliyetlerin planlamasını, takibini ve değerlendirmesini yapar. Kurum içinden veya dışından bir şikâyet alınması durumunda, Birim bu şikâyeti soruşturur ve görüşünü gizlilik ilkesine dikkat ederek YK'ye iletir. YK, bu görüş doğrultusunda yine önceden belirlenmiş ilke ve işleyişi takip ederek, disiplin tedbirlerini dikkate alarak karar alır.

Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme Birimi

Bu birim, Mekanda Adalet Derneği'nin politika belgesinde belirtilen amaçlara ulaşmada uygulanacak olan ve metinde detaylandırılan önleme ve güçlendirme faaliyetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesinden sorumlu organdır. Faaliyetlere ilişkin kararlar alınması, kurum içi eğitimlerin organizasyonu, imkanlar el veriyorsa buna dönük yıllık bütçe hazırlanması, politika belgesinin yaygınlaştırılması, güncellenmesi, gelen şikâyetlerin etkin şekilde soruşturulması ve bu konuda dernek Yönetim Kurulu'na görüş bildirilmesi Birim'in sorumlulukları arasındadır.

Birim, çalışanlardan üç, YK'den bir, üyelere bir olmak üzere toplamda beş kişiden oluşur. Bu beş kişinin belirlenmesi sürecinde gönüllülük esastır. Birim asil üyelerinin yönergede belirtilen özel koşullarda yerini doldurmak üzere üç yedek üye seçilir. Birim'de yer alacak üyelerin toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerini almış³, politika belgesine ve yönergeye hâkim olmaları beklenir. Başvuru geldiği takdirde, değerlendirme sürecinde Birim'e dernek dışından iki danışman eklenir.

Birim Koordinatörü

Birim Koordinatörü, politikanın uygulanmasına dönük faaliyetlerin koordinasyonunda Birim'le birlikte çalışır, karar alınacak konuları düzenli aralıklarla Birim gündemine getirir, -varsa- yıllık bütçeyi yönetir, Birim'i gerekli gördüğü durumlarda toplantıya çağırır, YK'ye ekip içi eğitimleri takip eden iki hafta içinde bilgilendirme yapar. Birim'e yapılan başvuruların alınmasından da koordinatör sorumludur.

Danışmanlar

Toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan uzman ya da akademisyenler, YK tarafından davet usulüyle danışman olarak belirlenir.

Cinsel Şiddete Karşı Destek ve Dayanışma Topluluğu

Mevcut durumda Mekanda Adalet Derneği, başka kurumlarda faaliyet gösteren böyle bir topluluğun parçası değildir. Bununla birlikte Dernek, sahada ilişki içinde olduğu ve bu alandaki kapasitesini geliştirmeye çalışan benzer kurumlara karşılıklı öğrenme, paylaşım ve dayanışma ilişkileri kurarak ortak deneyimin bir parçası olmayı hedefler.

³ Kişilerin söz konusu eğitimleri birim üyesi olduktan sonra almalarının önünde bir engel yoktur. Fakat bu sürecin en fazla iki ay içerisinde gerçekleşmesi gerekir.